

arts

Artuklu Sanat ve Beşeri
Bilimler Dergisi
Artuklu Journal
of Arts and Humanities

MARDİN ARTUKLU
ÜNİVERSİTESİ
MARDİN ARTUKLU
UNIVERSITY

Sinemada Özgün Bir Distopik Anlatı İncelemesi: Alphaville Örneği

Mehmet CEYHAN
Öğretim Görevlisi
Batman Üniversitesi, GSF, STV
mehmet.ceyhan@batman.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9718-3189

ÖZ

Bilimkurgu sinemasının bir alt türü olarak karşımıza çıkan ve karanlık-karamsar bir gelecek tasavvuru olarak tanımlanabilecek distopya kavramı, başarılı örneklerini George Orwell, Ray Bradbury ve Aldous Huxley gibi romancıların eserlerinde yer verdiği bir edebi anlatı biçimidir. Sinemadaki distopik anlatı örnekleri ise daha çok edebi eserlerden uyarlanan filmlerden meydana gelmektedir. En bilinen özgün senaryoya sahip distopik filmlerin başında ise Godard'ın *Alphaville* (1965) adlı yapımı bulunmaktadır. Bu çalışmada sinemada özgün distopik anlatı örnekleri arasında yer alan *Alphaville* filminin ideolojik yapısı nitel içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Yapılan analizler neticesinde Godard'ın *Alphaville*'de mevcut sorunları Kapitalizmin bir sonucu olarak gördüğü, film boyunca kapitalizmin sonuçları olarak gördüğü yabancılaşmayı, tektipleştirmeyi, otomatlaşmayı ve yalnızlığa götüren otoriter yönetim anlayışını eleştirdiği ve toplumu manipüle eden, parçalayan yöntemleri ifşa ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Yarattığı distopik anlatıyla, yaşanan dünyanın giderek distopik bir mekâna dönüşmeye başladığını gösteren Godard, distopik anlatıların alışıldık sonuna uymayarak yapaylığın, sanal gerçekliğin ve parçalanmışlığın aşılabileceğini anlatmıştır. İyiliğe, doğruluğa ve hakikate olan inancın yitirilmemesi gerektiğini dile getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Distopya, Godard, Alphaville*

Geliş Tarihi/Received: 16.1.19 | **Kabul Tarihi/Accepted:** 20.2.19 | **Yayın Tarihi/Published:** 25.2.19

Ceyhan, M. (2019). Sinemada Özgün Bir Distopik Anlatı İncelemesi: "Alphaville Örneği". *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1, ss. 60-68.

An Unique Dystopian Narrative Analysis in Cinema: The Case of *Alphaville*

ABSTRACT

The concept of dystopia which can be defined as a dark-pessimistic vision of the future as a sub-genre of science fiction cinema is a literary narrative style that includes successful examples in the works of novelists such as George Orwell, Ray Bradbury and Aldous Huxley. Dystopic narrative examples in cinema are mostly composed of films adapted from literary works. At the top of dystopian films with the best-known scenario, Godard has *Alphaville* (1965). In this study, the ideological structure of *Alphaville*, which is one of the original dystopic narrative examples in cinema, was analyzed by qualitative content analysis. As a result of the analysis Godard's *Alphaville*; what he sees the existing problems as a result of capitalism. Throughout the film, he criticizes the concept of alienation, uniformity, autonomy and authoritarian rule leading to loneliness, which he sees as the consequences of capitalism, and it has been concluded that he exposes methods that manipulate and disintegrate society. With the dystopic narrative he created, Godard showed that the world began to transform into an increasingly dystopic place. He expressed that faith in goodness, righteousness and truth should not be lost.

Keywords: *Dystopia, Godard, Alphaville*

GİRİŞ¹

Bilimkurgu bize, sinemacının hayal gücüne bağlı olarak bir gelecek tasavvuru sunar. Bu nedenle çevre düzenlemesi, ışık, mekân, kostüm ve anlatı içindeki varlıkların görünüşleri ve davranışları çok önemlidir. Alışık olmadığımız varlıklar ve bu varlıklar arası ilişkiler, insanın geleceğin dünyasının sembolik göstergeleridir. Hayal gücüne dayalı olması ve yabancılaştırıcı kurgusu tekniği nedeniyle sembolik bir dil kullanması, anlatıda belirsizlik öğesinin ön plana çıkarırken, aynı zamanda bize çözümlenmesi ve tamamlanması gereken bir metin sunar (Kaplan ve Ünal, 2011, s. 1).

Distopya yunanca "dys" (kötü) öneki ve "topos" (yer) kelimesinin birleşiminden doğar ve kötü yer anlamına gelir. Distopya, ütopyik bir toplum anlayışının anti-tezini anlatmak için kullanılan bir kavramdır. Distopya kavramı, topluma dair her şeyin giderek daha da kötü olacağını öne sürer. İlk kez John Stuart Mill tarafından 1868 yılında kullanılan distopya kavramı, Mill'e göre gerçekleşmesi için fazla iyi olan ütopyanın tam aksine gerçekleşmesi için fazla kötü olan karşı-ütopyadır. Ütopyada ideal toplum ve kusursuz yaşam ortaya konurken; distopya bunun tam aksine toplu yaşamın kusurlarını dile getirilir (Ülger, 2018, s. 8).

Distopik dünya genelde kâbus atmosferine sahiptir, ancak aynı zamanda çağdaş toplumun bileşenlerini de içermektedir. Distopik temalı filmler çağdaş toplumun bazı bileşenlerine karşı bir uyarı olarak da görülebilir (Jørgensen'den aktaran Serttaş, 2018, s. 348). Geleceğin dünyasını ve bu dünyanın insanın ilişkilerini aktaran bir anlatı yapısı ortaya koyan bilimkurgu ve onun bir alt türü olan distopik anlatı, içinde yaşadığımız yaşamın gerçekliğini geleceğin dünyasına da taşıyarak karamsar bir dünya yaratır. Bir yandan gelecek adına kaygı duymamızı sağlarken, bir yandan içinde yaşadığımız dünyada farkına varamadığımız olumsuzlukları gelecek tasavvurunun izleyiciyi yabancılaştırması sayesinde görünür kılar.

YÖNTEM

Bilinen özgün senaryoya sahip distopik filmlerin başında ise Godard'nın *Alphaville* adlı yapımı bulunmaktadır. Bu çalışmada sinemada özgün distopik anlatı örnekleri arasında yer alan *Alphaville* filminin ideolojik yapısı nitel içerik analizi yöntemi ile çözümlenmeye çalışmıştır. Ayrıca Godard'nın anlatımdaki sinema dilinin etkisine değinilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan analizler neticesinde Godard'nın *Alphaville*'de mevcut sorunları Kapitalizmin bir sonucu olarak gördüğü, film boyunca kapitalizmin sonuçları olarak gördüğü

¹ Bu çalışma, Mehmet Ceyhan'ın Prof. Burak Buyan danışmanlığında 2019 yılında Beykent Üniversitesi'nde hazırladığı "Menam Distopyası" başlıklı sanatta yeterlik tezinden üretilmiştir.

yabancılaşmayı, tektipleştirmeyi, otomatlaşmayı ve yalnızlığa götüren otoriter yönetim anlayışını eleştirdiği ve toplumu manipüle eden, parçalayan yöntemleri ifşa ettiği sonuçlarına ulaşmıştır. Yarattığı distopik anlatıyla, yaşanan dünyanın giderek distopik bir mekâna dönüşmeye başladığını gösteren Godard, distopik anlatıların alışıldık sonuna uymayarak yapaylığın, sanal gerçekliğin ve parçalanmışlığın aşılabileceğini anlatmıştır. İyiliğe, doğruluğa ve hakikate olan inancın yitirilmemesi gerektiğini dile getirmiştir.

Jean-Luc Godard sinemasının dili

Görsel 1. Jean-Luc Godard'nın Fotoğrafı

Fransız Yeni Dalga akımı, estetik ve tematik açıdan sinemaya birçok yenilik getirmiştir. Truffaut, Resnais ve Godard gibi yönetmenlerin yapıtları geleneksel kalıpları kırarak, sinematografik anlatının sınırlarını genişletmişlerdir. Özellikle Godard, sinematografik anlatı öğelerinin her birini yaratıcı bir yöntemle kullanarak sinema estetiğinin gelişmesine büyük katkı sağlamıştır.

Godard'nın filmleri içerik, form ve stil açısından geleneksel anlatı kalıplarının dışına çıkmıştır. Öykünün işlenişi, mizansenin oluşturulması, kameranın ve sesin kullanımı bakımından Godard'nın filmleri, Aristo'dan beri egemen olan, belli bir atmosfer içinde gerilim yaratma ve özdeşleşme yardımıyla seyirciyi rahatlatma anlayışına karşıtlık oluşturmuştur.

Geleneksel estetik yapı, belirli bir dramatik öykü taslağına dayanır. Bir çatışma ile başlayan öykü, doruk noktada çözülecek olan gerilim ve merak sürecinden geçer ve sonuçta çözüme ulaşır. Her şeyin çözüme kavuşmasıyla birlikte bozulan denge yeniden kurulur. Öykü belli bir bütünlük ve uyum içinde seyirciyi duygulandırmaya, heyecanlandırmaya çalışır. Kendini olayların içinde hisseden seyirci öyküdeki karakterlerle özdeşleşme yaşar. Seyirci, filmin ritmi ve hareketiyle bütünleşen merak duygusunun gerilimini hisseder. İşlerin yeniden yola girip girmeyeceğine, düzenin korunup korunmayacağına dair kuşkuları finalde çözüme kavuşur. Çatışma, gelişme ve

çözüm üzerine kurulan anlatı böylelikle seyirciye katarsis (arınma, boşalma) yaşatmış olur (Miller, 2012, s. 31).

Godard, geleneksel seyircinin, kendisini öyküye kaptırması, karakterlerle özdeşleşmesi, karakterleri, olayları ve çatışmaları sorgulamak yerine, onlarla duygusal bağ kurmasını ve sonuçta da egemen yapıyı savunan bir rahatlama yaşamayı anlayışını kırmıştır. Öyküyü, dekorları, kostümleri, oyunculuğu, kamerayı, sesi ve diğer sinematografik anlatım unsurlarını, seyirciyi düşünsel bir sorgulamaya itecek şekilde kullanmıştır. Seyircinin, yüzlerce yıldır süren geleneksel anlatı kalıplarının dışına çıktığında da heyecan yaşayabileceğini gösteren Godard, sinema estetiğinin sınırlarını ve derinliğini etkilemiştir. Seyircilerin beklentilerini karşılayan anlayışın yerine, seyirciyi uyaran, sarsan ve sorgulamaya iten bir anlayışın olabirliliğini göstermiştir. Düşünsel faaliyet içine sokulan seyirci, verili gerçekliğe eleştirel bakmanın, çelişkileri/nedenleri anlamının ve görünenin ötesinde neyin olduğunu sorgulamanın önemini hissetmiştir.

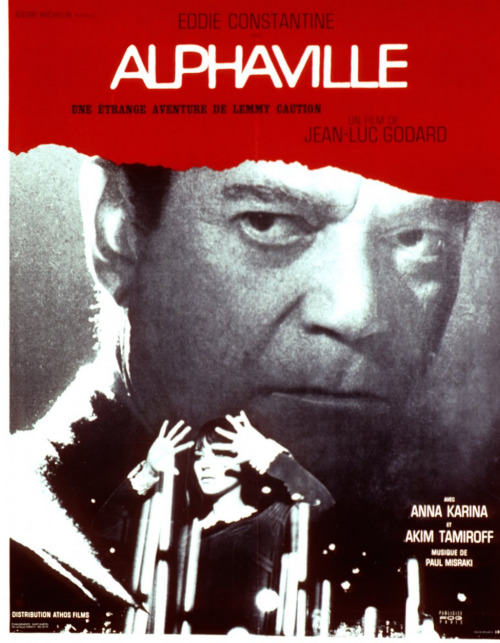
“Politik filmler yapmadığını, filmleri politik olarak yaptığını” söyleyen Godard, sinemayı yaşamı değiştirecek, yabancılaşmayı ortadan kaldıracak sanatsal bir araç olarak görmüştür. Godard sineması, yaşamı ve gerçekliği sorgulamak, geleneksel anlatı yapısını kırmak ve seyirciye sorgulama alanı yaratmak ilkeleri üzerine kurulan bir estetik yapıya dayanmaktadır (Parkan, 2017, s. 18).

İnsanlık tarih sahnesine çıktığından bu yana gerçeğin peşine düşmüştür. Bilme, öğrenme ve görünenin ardındakini anlama amacına ulaşmak için, bilimi felsefeyi ve sanatı kullanmıştır. Godard, insanlığın farklı anlatım biçimleri yaratma gereksiniminin son ürünü olan sinemayı, insanlığın gerçeği anlama ve görünenin ardındakini sorgulama aracına dönük bir araç olarak kullanmıştır. Böylelikle sinema, insanın ‘şeyleşmesine ve yabancılaşmasına’ neden olan yapıyı sorgulayan bir sanatsal etkinliğe dönüşmüştür. Godard ile Hollywood’un egemenliğindeki film endüstrisine karşı özgürlüğü ve düşünselliği ağır basan, tematik ve estetik açıdan özgün olan yeni bir eğilim doğmuştur. Sinemada artık, *“sinemanın realitesinin yerine, realitenin sineması”* olgusu önem kazanmıştır. Sinemanın gerçeği ifade etme potansiyeli yeni bir film estetiği ile buluşmuştur. Sokaklarda, doğal ışık ortamında çekimler yapılmış, sıradan insanlardan oyuncular kullanılmış, sonsuz kurgulama olanakları denenmiş, kamera hareketleriyle, sesle ve mizansenle sürekli değişik yöntemler denenmiştir. Dramatik öykü yapısı kırılmış ve tema çeşitliliği artmıştır.

Godard, yaşamın ve dünyanın radikal bir şekilde değişmesini istediği için, filmlerinin de devrim için itici bir güç olmasını önemsemiştir. Bu yönüyle Yeni Dalga akımının birçok ilkesini yaratmak ve benimsemekle birlikte, sinemanın toplumsal dönüşümü sağlayacak sanatsal bir araç olarak kullanılmasını ön plana almasıyla birlikte daha özgün bir alana ve estetik yapıya yönelmiştir (Biryıldız, 1998, s. 106). Bertolt Brecht’in epik tiyatrosu ilkelerinin çoğunu sinematografik anlatıya taşıyan Godard, egemen sinema anlayışına göre hata olarak görülecek birçok yöntemi kullanarak (kameraya konuşma, devamlılığı bozma, izlenenin bir film olduğunu hissettirme vs.), seyircinin özdeşleşmesini engellemiş ve

kapitalist dünyayı aşmaya yönelik bilinçlenmeyi hedeflemiştir. Sanatsal keşifler anlamında Yeni Dalga sanatçıların çok ilerisine giden Godard, müzikte John Cage, edebiyatta James Joyce, dramada Bertolt Brecht'in yaptığı gibi, sinemayı modern bir sanata dönüştürmenin öncülüğünü yapmıştır (Biryıldız, 1998, s. 113).

Alphaville film incelemesi

Görsel 2. *Alphaville film afişi*

Alphaville filmi, Godard'ın bütünüyle yeni bir sinema estetiği yaratma eğiliminin, arayışlarının filizlendiği bir dönemde çekilmiş bir yapıttır. Kapitalizmin yarattığı sömürüyü, yabancılaşmayı aşmak ve toplumsal gidişatı değiştirmek için eleştirel anlayışı sinemaya taşıyan Godard, *Alphaville* ile bilim kurgu sinemasının ve distopik anlatının olanaklarından yararlanarak totaliter dünyanın gidişatını sorgular.

Filmde, gizli ajan Lemmy Caution geleceğin kentlerinden *Alphaville*'e, Profesör Von Braun'u kurtarmak için görevlendirilmiştir. Daha önce aynı görevle bu kente gelen ancak geri dönemeyen gizli ajanların kaybolmasındaki sırrı da çözmeye çalışan L. Caution'a profesörün kızı (Natasha) yardımcı olmaktadır. Lemmy, kenden önce gelen ajan Henry Dickson'u yarı uyuşturulmuş olarak bulur, ancak ölümü nedeniyle ondan kayda değer bir şey öğrenemez. Profesörü kurtaramayan Lemmy, kenti yöneten Alfa 60 adlı robotu yok etmeyi ve Natasha ile birlikte kentten kaçabilmeyi başarabilecektir. (Makal, 1996, s.125-126)

Filmin kurguladığı yenedünya, özgürlükleri kısıtlayan, insanları baskı altına alan kuralların ve uygulamaların olduğu, insani değerlerin, estetiğin, renkliliğin, çeşitliliğin ve düşüncelerin olmadığı bir dünyadır. İnsanlar aşk, sevgi, iyilik, yaratıcılık duygularından arındırılmış ve robotlaştırılmıştır. Gidişata karşı önlem alınmaz ise, bu ortamda yaşamak zorunda kalmak çok uzun sürmeyecektir. Yaşam alanları ve kent mekânları cam ve betondan oluşmuştur. Ruhunu, derinliğini, duygularını, geçmişini ve belleğini yitiren yeni mekânlar, insanların robotik yaşamları için düzenlenmiştir.

Alphaville filmi, bir toplumdaki insanların her hareketini ve her düşüncesini merkezi bir bilgisayar ile yönetmek mümkün olsa ne olurdu? Fikrinden yola çıkılarak yapılan ve otoriter yaşamın sonunda nasıl bir yaşam alanı yaratacağını sorgulayan bir yapıttır. Filmde, bir gazetenin muhabiri olan Johnson, esir edilen ve kötü amaçlar için kullanılan Profesör Braun'u ve Henri Dickson'u aramaktadır. Profesör Braun da kaçırılarak *Alphaville*'e gelmiştir ve insanların düşüncelerini ve eylemlerini yönlendiren bir bilgisayar icat etmiştir. Egemen gücün insanları denetim altına alabilmesi için ürettirdikleri bu bilgisayardan kurtulmak ancak bilgisayarın kendi kendini yok etmesiyle mümkün olacaktır.

İnsanların robotlara dönüştüğü bu toplumda, âşık olmak, şiir yazmak, sevmek gibi insani duygularla hareket edenler, sürüden kopup bireysel davranışlarda bulunanlar ve özgün kişiliğini korumak isteyenler sisteme tehdit olarak görülmekte ve ölümlerle cezalandırılmaktadırlar. Geçmişte, sistemin güvenliğini ve devamlılığını engelleme potansiyeli olan herkes öldürülmüşlerdir. Johnson, kendini denetleyen ve sorgulayan bilgisayarı alt etmeyi başarır. Profesörün kızı Natacha'ya aşkı, sevgiyi, sadakati, inancı, şiiri öğretir; duygularını canlandırır. Sisteme karşı gelen Johnson ve Natacha, kendilerine doğrultulan silahlardan kaçarlar ve sevginin dilini konuşmayı başarırlar. İnsani duyguları köreltmenin, yitirmenin ve yabancılaştırmanın dünyası insanlar için büyük bir hapisane ortamı yaratmıştır. Johnson ve Natacha, düzene uyum sağlamayarak ve verili gerçekliği sorgulayarak otoriter duvarların yıkılabileceğini kanıtlarlar.

Film, gizli ajan Johnson'un bilimini, insanlığı yok etmek için kullandırıran Profesör Braun'u kurtarması üzerine kurulmuştur. Daha önce bu görevi yerine getirmek için gönderilenler öldürülmüşlerdir. Ajana yardım edecek durumda olanlar da ya beyinleri uyuşturulmuştur ya da öldürülmüşlerdir. Johnson'un tek yardımcısı, Profesör'ün kızı Natacha'dır. Johnson, kararlılığı ve zekâsıyla kenti yöneten Alfa 60 adlı robotu yok etmeyi başarır. Kapitalizmin ve faşizmin yarattığı ortamda düşünmek ve eleştirmek yasaktır, karakterler ruhsuzdur. Metalaşma ve nesneleşme, insanlara ve mekânlara hâkimdir. İnsanların geçmişleri, tarihleri yoktur. Düşünceleri, hayalleri, rüyaları olmayan insanlardan oluşan bir ortamda sadece, talimatları yerine getiren varlıklar vardır. Her insanın bir numarası ve görev alanı bulunmaktadır. Sistem her şeyi planladığı için dilin de bir işlevi yoktur, çünkü iletişim kurmak gereksizdir. İnsanın öz benliği parçalanmış, yıkıma uğramıştır. Bilim ve sanat da insanlığı sömürme ve yok etme aracı olarak kullanılmaktadır.

Godard, *Alphaville* filmi ile insanlık tarihini, sanatı, bilimi, felsefeyi ve edebiyatı araştıran ve içinde yaşadığı dünyanın gerçeklerini sorgulayan bir sanatçı olduğunu göstermektedir. Film, gerçeği, hakikati aramanın bir ürünüdür. İnsanı yabancılaştırıcı faaliyetlerin yaratacağı dünyayı ifşa eden, sorgulayan ve insanları bu konuda sarsarak uyardırmayı amaç edinen bir yapıttır. Daha iyi bir dünyada yaşama umudunu canlı tutan *Alphaville* filminde umutsuzluğa yer yoktur. Baskıya boyun eğmeyen Johnson'un kişiliğinde, özgürlüğe kavuşma kapısı, mücadele etme koşuluyla açık tutulmuştur. Görünüşte, bilim kurgu ve polisiye sinemasının anlatı kalıplarından yararlanan film,

sorgulayıcı ve görünenin arkasını ortaya çıkarıcı yönüyle modern sinema anlayışının izlerini taşımaktadır.

Godard *Alphaville* filminde, bilim kurgu sinemasının olağan ve değişmez nitelikte bulunan dünya algısının dışına çıkmaya olanak veren özelliklerinden yararlanmışır. Bilimin yarattığı gelişmeler ile insanın sınırsız hayal gücünü birleştiren bilim kurgu, geleceğe yönelik özgür tasarımların önünü açmıştır. Bugünün koşullarını iyi gözlemleyen sanatçılar, hem geleceğin dünyasını tasarlamışlar hem de içinde buldukları ortamın çelişkilerini sorgulamışlardır. Godard, yabancılaşmaya neden olan kuralları, eğilimleri, uygulamaları ve özgürlüğe giden yöntemleri bilim kurgu ve polisiye sinemanın olanaklarıyla harmanlamıştır. Diyalektik bir düşünme yöntemi kullanarak, gerçekliği ve geleceğin dünyasını anlamlandırmayı mümkün kılmaya çalışmıştır.

Alphaville filmi, bilim kurgu ve polisiye sinemasının anlatım olanakları dışında ütopyik ve distopik anlatının özelliklerinden de yararlanmışır. Godard, 1960'lar Fransa'sına ve dünyaya egemen olan kapitalist ve faşist uygulamaları eleştirmek ve özgürlük kapılarını aralamak için geleceğin distopik yaşamını kurgulamıştır. Filme insanlık değerlerinin yitirildiği ve baskının, robotlaşmanın egemen olduğu bir hava hâkimdir. İnsanı, insan dışılığı alanında yaşamaya iten nedenler somuttur. İnsan bunları algıladığı ve uygulamalara karşı çıktığı sürece özgürleşebilecektir. İçinde yaşanılan dünya tanrısal ve mutlak bir nitelik taşımamaktadır. Toplumsal yapı tarihsel süreç içinde, insanların yaptıkları ya da yapmadıklarıyla şekillenmektedir. İnsan gerçekliği sorguladığı ve karşı çıkma iradesini gösterebildiği sürece endişeden, korkudan, baskıdan ve sömürüden kurtulacak ve huzurlu yaşayabilecektir. İnsanlık, yaşamın maddi temellerini ve tarihsel gerçekliği bilince çıkartamadığı sürece, görünenin ötesindeki gerçekliği kavrayamayacaktır. Adil ve mutlu bir yaşama ulaşma hayali, insanın emeği, mücadelesi ve bilinci ile gerçekleşecektir.

Filmde, Godard, distopik bir toplum yapısı kurgular, egemen güçlerin baskısını yoğunlaştırarak karamsar bir süreç yaratır ama yaşanılanları insanlığın doğasından kaynaklanan kötülöklere bağlamaz. Johnson ve Natacha'nın kişiliğinde mücadelenin, bilinçlenmenin ve boyun eğmemenin önemini vurgulayarak umudun kapısını açık tutar. Godard için bilim kurgu ve distopik anlatı, alışıldık düşünce biçimlerinin dışına çıkmayı olanaklı kılan unsurlardır. İnsanların dünyayı ve gerçekliği anlama, algılama biçimlerini değiştirme olanağı yaratmaktadırlar. Godard, tarihsel süreçle yaşadığı toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel bağları arasındaki diyalektik ilişkileri kurmuştur. Metafizik güçlerin hâkimiyeti söz konusu değildir. İnsan kendi eylemleri ile zor bir duruma düşmüştür. Bu durumdan çıkması da yine kendi iradesine, bilincine ve emeğine bağlıdır. İnsan içinde bulunduğu zamanı anlarsa, simgelerin, sembollerin, kuralların anlamını kavrarsa, anlama, algılama ve düşünme yetilerini geliştirirse ve sorgulamalarını eylemlerine yansıtırsa nesnelikten kurtulur ve yaşamın öznesi olur.

SONUÇ

Alphaville filmi Godard'nın geleneksel sanat anlayışının kurallarını hem içeriksel hem de biçimsel düzlemde değişime uğrattığı yapıtlardan biridir. Yaşamın taklidine, izleyicinin ruhsal arınmasına dayalı sanat anlayışının yerini, gerçekliğe yönelik köklü ve sarsıcı eleştiriye dayanan ve estetiğini de bu amaca yönelik oluşturan bir sanat anlayışı almıştır. Toplum ve insanı özgürleştirmeye yönelik amaç, diyalektik bir yöntemle sinemaya taşınmıştır. Dünyanın gerçekte olduğu gibi gösterilmesini sağlayan bu tutum, hem sanatın hem de insanın metalaşmasına dair karşıt bir tutum yaratmaktadır.

Godard, hem toplumda hem de sanatta devrimci bir tutumunu amaç edinmiştir. Gerçekliğin derinliğini kavramaya yönelik anlamlar yaratmış bunun için de sinematografik öğeleri yaratıcı bir yöntemle kullanmıştır. *Alphaville* ve diğer filmlerinde olduğu gibi, düşünce biçimlerini değiştirebilmek için farklı anlatı türlerinin olanaklarından sonuna kadar yararlanmıştır.

Godard, *Alphaville* filminde distopik anlatı ile bilim kurgu sinemasının, farklı evrenler, mekânlar ve zamanlar oluşturma olanaklarını kullanarak zengin bir görsellik yaratmıştır. Geniş bir hayal gücünü sinematografik anlatıya dönüştürmüştür. Yaşadığı dünyanın, yıkımlarını, felaketlerini, yozlaşmalarını, sıkıntılarını ve çelişkilerini dile getirerek, insanları uyarmaya ve bilinçlendirmeye çalışmıştır. Mantık kurallarının ter yüz edildiği, insanların belleklerinin, geçmişlerinin, kültürel değerlerinin silindiği, değer yargılarının ve düşünce sistemlerinin yıkıldığı bir toplumsal düzen kurgulayarak insanlığın gittiği kötü sonu sorgulamıştır.

Yabancılaşmaya, anlamsızlığa, otomatlaşmaya ve yalnızlığa götüren otoriter ve baskıcı yönetim anlayışını eleştirmiş ve toplumu manipüle eden, parçalayan yöntemleri ifşa etmiştir. Yarattığı distopik anlatıyla, yaşanan dünyanın giderek distopik bir mekâna dönüşmeye başladığını göstermiştir. Distopik anlatıların alışıldık sonuna uymayarak, yapaylığın, sanal gerçekliğin ve parçalanmışlığın aşılabileceğini anlatmıştır. İyiliğe, doğruluğa ve hakikate olan inancın yitirilmemesi gerektiğini dile getirmiştir.

KAYNAKÇA

- Biryıldız E. (1998). *Sinemada Akımlar* (6. Baskı). İstanbul: Beta.
- Kaplan, N. ve Ünal, G. (2011). *Bilim Kurgu Sinemasını Okumak*. İstanbul: Derin.
- Makal, O. (1996). *Fransız Sineması*. Ankara: Kitle.
- Miller, W. (2012). *Senaryo Yazımı* (2.Baskı). (Çev. G. Aydoğan). İstanbul: Hayalperest.
- Serttaş, A. (2018). Sinemada Yabancılaşma ve Teknoloji Temalı Distopya: Siberpunk Anlatı. *TRT Akademi*, 3(5), 344-360.
- Ülger, G. (2018). Önsöz. G. Ülger (Ed.), *Distopya: Hayal ile Gerçek Arasında* (s. 1-5). İstanbul: Aya.
- Parkan, M. (2017). *Sinema Estetiği ve Godard* (1. Baskı). İstanbul: Kozmos.